

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 13 september 1995 *

I de förenade målen T-244/93 och T-486/93,

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, bolag bildat enligt tysk rätt, Deggendorf (Tyskland), företrätt av Walter Forstner, Lutz Radtke och Karl-Heinz Schupp, advokater i Deggendorf, biträdda av Michael Schweitzer, professor vid universitetet i Passau, med delgivningsadress i Luxemburg hos Stein, Bayerische Landesbank International SA, 7—9, boulevard Royal,

sökande,

med stöd av

Förbundsrepubliken Tyskland, företrädd av Ernst Röder, Ministerialrat, och Bernd Kloke, Regierungsrat, båda vid förbundsekonoministeriet, i egenskap av ombud,

intervenient,

mot

* Rättegångspråk: tyska.

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Antonio Abate, juridisk chefsrådgivare, Bernhard Jansen och Bernard Langeheine, vid rättstjänsten, och Claus Michael Happe, nationell tjänsteman med förordnande vid kommissionen, i egenskap av ombud, biträdda av Meinhard Hilf, professor vid universitetet i Hamburg, med delgivningsadress i Luxemburg hos Carlos Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg,

svarande,

angående en talan om ogiltigförklaring av artikel 2 i kommissionens beslut 91/391/EEG av den 26 mars 1991, angående stöd som beviljats av den tyska regeringen till bolaget Degendorf GmbH, tillverkare av polyamid-och polyestertråd, Degendorf (Bayern) (EGT nr L 215, s. 16) och av artikel 2 i kommissionens beslut 92/330/EEG av den 18 december 1991, angående stöd från Tyskland till bolaget Textilwerke Degendorf GmbH (EGT, nr L 183, 1992, s. 36),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av J. Biancarelli, ordförande, och R. Schintgen, C.P. Briët, R. García-Valdecasas samt C.W. Bellamy, domare,

justitiesekreterare: H. Jung,

på grundval av det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 10 januari 1995,

följande

Dom

Faktiska omständigheter och förfarande

1 Under perioden 1981—83 erhöll sökanden, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH (nedan kallat "TWD"), ett bolag som bedriver verksamhet inom sektorn för syntetiska fibrer, statligt stöd som ursprungligen inte hade anmälts till kommissionen, i form av ett bidrag på 6,12 miljoner DM från den tyska förbundsregeringen och ett lån på 11 miljoner DM till förmånliga villkor från delstaten Bayern (nedan kallat "stöd TWD I"). Efter det att de tyska myndigheterna efter upprepad anmodan från kommissionen gjorde en försenad anmälan i mars och juli 1985, fattade kommissionen den 21 maj 1986 beslut 86/509/EEG angående stöd som beviljats av Förbundsrepubliken Tyskland och delstaten Bayern till en tillverkare av polyamid-och polyestertråd etablerad i Deggendorf (EGT nr L 300, s. 34, nedan kallat "beslut TWD I"), i vilket kommissionen konstaterar att stödet i fråga dels var rättsstridigt på grund av att kommissionen i strid med artikel 93.3 i EEG-fördraget inte underlättats om stödet, och dels var oförenligt med den gemensamma marknaden såtillvida att stödet inte uppfyllde något av de villkor som anges i artikel 92.2 och 92.3 i EEG-fördraget, särskilt då det stod i strid med den kodex gällande stöd som tillämpas inom sektorn för syntetiska fibrer och syntetisk tråd (nedan kallad "sektor-kodex"). I beslutet bestämdes att stödet i fråga skulle återbetalas. Då inte någon talan mot beslutet väcktes, vann beslut TWD I laga kraft.

2 Den 19 mars 1987 återtog det tyska förbundsekonoministeriet de certifikat gällande bidraget på 6,12 miljoner DM som beviljats av den tyska förbundsregeringen för att få bidraget återbetalat i enlighet med beslut TWD I. Sökanden bestred dock detta återtagande genom att väcka talan vid de nationella förvaltningsdomstolarna, först vid Verwaltungsgericht Köln och därefter genom att överklaga domen vid Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen.

- 3 Den 31 oktober 1989 anmälde Förbundsrepubliken Tyskland till kommissionen ett andra stödprojekt avsett för sökanden vilket omfattade ett nytt bidrag på 4,52 miljoner DM och två lån på 6 respektive 14 miljoner DM till förmånliga villkor (nedan kallat "stöd TWD II"). Den 26 mars 1991 fattade kommissionen beslut 91/391/EEG angående stöd beviljat av den tyska regeringen till bolaget Deggendorf GmbH, tillverkare av polyamid-och polyestertråd, i Deggendorf (Bayern) (EGT nr L 215, s. 16, nedan kallat "beslut TWD II"). Artiklarna 1 och 2 i beslut TWD II lyder som följer:

"Artikel 1

Det stöd till Deggendorf GmbH i form av ett bidrag på ett belopp av 4,52 miljoner DM och två lån på 6 och 14 miljoner DM till förmånliga villkor, vilka löper på åtta respektive tolv år med en ränta på 5 procent, med en amorteringsfri period på två år, som anmäls av de tyska myndigheterna till kommissionen genom skrivelse av den 31 oktober 1989, är förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 92 i EEG-fördraget.

Artikel 2

De tyska myndigheterna skall skjuta upp utbetalningen till Deggendorf GmbH av det stöd som anges i artikel 1 förevarande beslut till dess att de drivit in det stöd — oförenligt med den gemensamma marknaden — som behandlas i artikel 1 i beslut TWD I."

- 4 Förbundsrepubliken Tyskland bestred inte beslut TWD II, men sökanden väckte talan avseende ogiltigförklaring av beslutets artikel 2 genom ansökan, vilken inkom till domstolens kansli den 19 juni 1991, och som registrerades under nr C-161/91.

- 5 Under tiden anmälde de tyska myndigheterna den 25 februari 1991 till kommissionen ett tredje stödprojekt till förmån för sökanden i form av lån till förmånliga villkor (nedan kallat "stöd TWD III"). Detta stöd gällde investeringar som skulle företas i företaget Pietsch, specialiserat på tillverkning av textilgardiner, vilket förvärvats av sökanden. Den 18 december 1991 fattade kommissionen beslut 92/330/EEG angående ett stöd från Tyskland till Textilwerke Deggendorf GmbH (EGT nr L 183, 1992, s. 36, nedan kallat "beslut TWD III"), vilket är formulerat på ett liknande sätt som Beslut TWD II. Beslut TWD III lyder som följer:

"Artikel 1

Det stöd till Textilwerke Deggendorf GmbH i form av två lån på 2,8 och 3 miljoner DM till förmånliga villkor vilka löper på femton respektive åtta år med en ränta på 4,5 procent och med en amorteringsfri period på tre år som anmälts av de tyska myndigheterna till kommissionen genom skrivelse av den 25 februari 1991 är förenligt med den gemensamma marknaden enligt artikel 92 i EEG-fördraget.

Artikel 2

Förbundsrepubliken Tyskland skall skjuta upp utbetalningen till Deggendorf av det stöd som anges i artikel 1 till dess att den drivit in det stöd — oförenligt med den gemensamma marknaden — som behandlas i artikel 1 i beslut 86/509/EEG.

Artikel 3

Förbundsrepubliken Tyskland skall inom en tidsfrist på två månader från dagen för kungörelsen av förevarande beslut underrätta kommissionen om de åtgärder som den vidtagit för att efterkomma beslutet.

...”

- 6 Genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 6 april 1992 väckte Förbundsrepubliken Tyskland talan om ogiltigförklaring av artiklarna 2 och 3 i beslut TWD III, vilken registrerades under nr C-110/92.

- 7 Genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 18 maj 1992 väckte sökanden talan om ogiltigförklaring av artikel 2 i beslut TWD III, vilken registrerades under nr C-220/92.

- 8 Genom beslut av den 12 mars 1993 förenades mål C-161/91 (gällande beslut TWD II) och C-110/92 och C-220/92 (gällande beslut TWD III) med avseende på den muntliga förhandlingen och domen.

- 9 Med tillämpning av rådets beslut 93/350/Euratom, EKSG, EEG av den 8 juni 1993 om ändring av beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom, om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (EGT nr L 144, s. 21), avskilde domstolen, genom beslut av den 15 september 1993, mål C-110/92, Förbundsrepubliken Tyskland mot kommissionen, från mål C-161/91 och C-220/92, TWD mot kommissionen och hänsköt genom beslut av den 27 september 1993, de förenade målen C-161/91 och C-220/92 till förstainstansrätten. Dessa mål har registrerats vid förstainstansrättens kansli under nr T-244/93 respektive nr T-486/93.

- 10 Genom beslut av den 13 december 1993 förordnade domstolen med stöd av artikel 47 tredje stycket i EG-stadgan för domstolen om uppskov med förbandet i mål C-110/92 till dess att förstainstansrätten meddelat dom i de förenade målen T-244/93 och T-486/93.
- 11 Under mellantiden har Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen, inom ramen för det nationella förfarandet gällande stöd TWD I (punkt 2 ovan), genom beslut som inkom till domstolen den 12 maj 1992, begärt förhandsavgörande angående en fråga i syfte att klargöra om sökanden vid de nationella domstolarna som invändning kunde åberopa att beslut TWD I var rättsstridigt då sökanden låtit den tidsfrist som föreskrivs i artikel 173 i EEG-fördraget löpa ut och i andra hand om nämnda beslut var rättsenligt. Genom dom av den 9 mars 1994 i nämnda mål TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, Rec. s. I-833) har domstolen fastställt att: "Den nationella domstolen är bunden av ett kommissionsbeslut fattat på grundval av artikel 93.2 i EEG-fördraget då det vid den nämnda domstolen i samband med de nationella myndigheternas verkställande av detta beslut anhängiggörs en talan av mottagaren av stödet mot vilken verkställighetsåtgärder riktas och då denne som stöd för talan åberopar att kommissionens beslut är rättsstridigt och då nämnda stödmottagare — trots att medlemsstaten skriftligen underlåtit denne om kommissionens beslut — inte har väckt talan mot detta beslut med stöd av artikel 173 andra stycket i fördraget eller inte har gjort detta inom den fastställda tidsfristen."
- 12 Genom förstainstansrättens beslut av den 22 mars 1994 enligt artikel 42 andra stycket i EG-stadgan för domstolen har Förbundsrepubliken Tyskland tillåtits att intervensera i mål T-486/93 till stöd för sökandens yrkanden.
- 13 På grundval av referentens rapport har förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutat att inleda den muntliga förhandlingen i de förenade målen T-244/93 och T-486/93 utan föregående bevisupptagning. Inom ramen för processledningen har förstainstansrätten dock ställt ett antal skriftliga frågor till kommissionen för att erhålla ett förtydligande av dennas beräkningar av det belopp som ifrågakarande stöd uppgick till. Kommissionen har besvarat dessa frågor genom skrivelse av den 14 december 1994.

- 14 Parterna har avgivit muntliga yttranden och besvarat förstainstansrättens muntliga frågor vid förhandlingen den 10 januari 1995.

Parternas yrkanden

- 15 I mål T-244/93 har sökanden yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara kommissionens beslut av den 26 mars 1991, angående stöd beviljat av den tyska regeringen till bolaget Deggendorf GmbH i Deggendorf (Bayern), som tillverkar polyamid-och polyestertråd, såtillvida som de tyska myndigheterna i beslutets artikel 2 anmodas att skjuta upp utbetalningen till sökanden av det stöd som omnämns i artikel 1 i beslutet till dess att det stöd som nämns i artikel 1 i kommissionens beslut av den 21 maj 1986 (86/509/EEG) och som anses som oförenligt med den gemensamma marknaden faktiskt har drivits in,

— till denna del ogiltigförklara kommissionens beslut av den 26 mars 1991,

— förplikta svaranden att ersätta rättegångskostnaderna.

- 16 I mål T-486/93 har sökanden yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara artikel 2 i kommissionens beslut av den 18 december 1991,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

17 I det senare målet har intervenienten yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara artikel 2 i kommissionens beslut av den 18 december 1991,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

18 I båda målen har svaranden yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Saken

19 I ansökan i mål T-244/93 har sökanden i huvudsak åberopat tre grunder. Med den första grunden görs gällande att kommissionen inte var behörig att anta artikel 2 i beslut TWD II. Med den andra grunden gör sökanden gällande att artikel 2 i beslut TWD II hindrar sökanden att åberopa den i nationell rätt gällande principen om skydd för berättigade förväntningar och därmed utgör ett oberättigat intrång i den nationella rättsordningen. Med den tredje grunden hävdar sökanden att bolaget inte drar någon fördel i konkurrenshänseende av stöd TWD I, då medlen har förbrukats och lånen har betalats tillbaka.

- 20 I sin replik i mål T-244/93 har sökanden i huvudsak åberopat ytterligare två grunder, för det första att åtminstone en del av stöd TWD I uppfyllde de materiella villkoren för att ett stöd skall anses som tillåtet och för det andra att ett brott mot proportionalitetsprincipen förelåg, då kommissionen inte godkände utbetalning av restbeloppet av TWD II-stödet, efter avdrag av det belopp som TWD I-stödet uppgick till.
- 21 I ansökan i mål T-486/93 har sökanden i huvudsak åberopat sex grunder. Den första grunden bygger på det förhållandet att kommissionen inte var behörig att anta artikel 2 i beslut TWD III. Genom den andra grunden görs behörighetsmissbruk gällande då kommissionen genom att anta artikel 2 i beslut TWD III har försökt påverka sökanden så att denna inte kan utnyttja de rättigheter som sökanden besitter enligt det nationella rättssystemet. Kommissionen har därigenom gjort ett oberättigat intrång på en medlemsstats behörighetsområde. Genom den tredje grunden gör sökanden gällande att bolaget inte drar någon fördel i konkurrenshänseende av stöd TWD I då dels villkoren i beslut TWD I har uppfyllts och dels då sökanden har inrättat en reserv i väntan på utgången av det nationella förfarandet. Den fjärde grunden bygger på ett brott mot proportionalitetsprincipen i synnerhet i det att kommissionen inte har tillåtit utbetalning av skillnaden mellan å ena sidan den totala summan av stöd TWD II och TWD III och å andra sidan det belopp till vilket stöd TWD I uppgick till. Den femte grunden utgör det förhållandet att åtminstone en del av stöd TWD I uppfyllde de materiella villkoren för att ett stöd skall anses som tillåtet. Slutligen gör sökanden i den sjätte grunden gällande att återbetalningen av stöd TWD I är utesluten enligt tysk rätt, som är den rätt som skall tillämpas på kravet på återbetalning.
- 22 De grunder som är gemensamma för de två målen bör behandlas samtidigt. Dessutom bör vissa av grunderna ordnas om i den mån som dessa överlappar varandra. Förstainstansrätten anser det lämpligt att pröva sökandens grunder enligt följande uppställning:
- I första hand prövas de grunder enligt vilka kommissionen saknade behörighet samt de enligt vilka ett brott mot principerna om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna föreligger.

- I andra hand prövas de grunder enligt vilka det inte uppkommit någon fördel i konkurrenshänseende på grund av TWD I-stödet.
- I tredje hand prövas de grunder enligt vilka brott mot proportionalitetsprincipen föreligger.
- I fjärde hand prövas de grunder enligt vilka stöd TWD I var tillåtet.

De grunder som bygger på det förhållandet att kommissionen saknade behörighet samt att ett brott mot principerna om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna föreligger

Sammanfattning av parternas argument

- 23 Sökanden har gjort gällande att det saknas rättslig grund för att skjuta upp utbetalningen av stöd TWD II och TWD III såsom framgår av artikel 2 i ifrågavarande beslut. Dessutom har sökanden i huvudsak hävdade att kommissionen brutit mot principerna om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna genom att i synnerhet göra gällande att artikel 2 i ifrågavarande beslut utgör "ett oberättigat intrång" i den nationella rättsordningen.
- 24 Även om kommissionen förvisso förfogar över ett stort utrymme för skönsmässig bedömning då den fattar ett beslut enligt artikel 92.3 c i fördraget skall detta utrymme användas i överensstämmelse med gemenskapsrätten. Om kommissionen önskar använda sig av ett tvångsmedel för att tvinga Förbundsrepubliken Tyskland att kräva återbetalning av stöd TWD I, måste kommissionen enligt sökanden använda sig av det förfarande som föreskrivs i artikel 169 i EEG-fördraget eller av det förfarande som föreskrivs i artikel 93.2 andra stycket i fördraget och inte av ett förfarande där godkännandet är förenat med villkor, vilket inte föreskrivs i fördraget (se domstolens dom av den 4 februari 1992, British Aerospace och Rover mot

kommissionen, C-294/90, Rec. s. I-493, punkt 11 f.). Den möjlighet som föreligger enligt artikel 93.2 i fördraget att "modifiera" stödet rör endast det stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden, vilket enligt själva besluten inte är fallet vad gäller ifrågasatt stöd.

- 25 Vidare har sökanden gjort gällande att det åligger medlemsstaterna att driva in otil-låtet stöd och att TWD kan bestrida kravet om återbetalning av stöd TWD I vid de nationella domstolarna med hänvisning till skyddet för berättigade förväntningar (domstolens dom av den 21 september 1983, Deutsche Milchkontor m. fl., 205/82—215/82, Rec. s. 2633). Under dessa omständigheter utgör presumtionen i de omtvistade besluten om att det föreligger ett samband mellan stöd TWD I och stöd TWD II respektive TWD III ett oberättigat intrång i den nationella rättsordningen. Villkoret att utbetalningen av stöd TWD II och TWD III skall skjutas upp förhindrar TWD att åberopa principen om skydd för berättigade förväntningar som gäller enligt den nationella rätten då TWD aldrig skulle kunna erhålla TWD II-stödet och TWD III-stödet även om TWD skulle vinna processen vid den nationella domstolen.
- 26 Dessutom försökte kommissionen genom att i beslut TWD II och TWD III hävda att denna inte förfogade över "något tvångsmedel för att verkställa eller påskynda dess beslut från 1986" utöva ekonomisk påtryckning på TWD för att erhålla återbetalning av TWD I-stödet, vilket innebär maktmissbruk och ett oberättigat intrång på en medlemsstats behörighetsområde. Då återbetalningsförfarandet är underställt nationell rätt kunde kommissionen inte utan att invänta den nationella domstolens beslut förplikta TWD att återbetala stöd TWD I och kunde därför inte förena godkännandet med några villkor.
- 27 Vad gäller sökandens ställning enligt nationell rätt har sökanden gjort gällande att en återbetalning är omöjlig i detta skede vad beträffar de två lån som delstaten Bayern beviljat. Då denna inte krävt att stödet i fråga skall betalas tillbaka är en sådan återbetalning numera utesluten i enlighet med artikel 48 i Verwaltungsverfahrensgesetz (förbundslagen om förvaltningsprocessen, nedan kallad "VwVfG") enligt

vilken ett otillåtet förvaltningsbeslut skall upphävas inom ett år från det att myndigheten har fått kännedom om de omständigheter som berättigar upphävandet.

28 Vad gäller det stöd som beviljats av förbundsregeringen har sökanden anfört att bolaget återopade principen om skydd för berättigade förväntningar liksom bestämmelserna i VwVfG i målet vid Verwaltungsgericht Köln och senare i sitt överklagande vid Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen. Sökanden har gjort gällande att bolaget inte underrättades om att några gemenskapsrättsliga bestämmelser hindrade stöd TWD I, varför sökanden vid genomförandet av investeringen och då motsvarande nationella förvaltningsbeslut fattades hade anledning att förlita sig på deras oföränderlighet. Vidare hade tidsfristen på ett år enligt artikel 48 i VwVfG löpt ut vad gäller de tyska förbundsmyndigheterna, som redan då de beslut fattades enligt vilka stöd TWD I beviljades, visste att dessa var rättsstridiga.

29 Även om principen om skydd för berättigade förväntningar i enlighet med domstolens dom av den 20 september 1990, kommissionen mot Tyskland (C-5/89, Rec. s. I-3437) inte är tillämplig vad gäller stöd som beviljats i strid med artikel 93.3 i fördraget, finns det dock fall då företaget kan förvänta sig att stödet är rättsenligt och då det i sista hand åligger domstolen att bedöma om principen om skydd för berättigade förväntningar är tillämplig. Så är fallet i förevarande mål då sektorkodexen publicerades i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* och därmed kom till sökandens kännedom först år 1985, dvs. efter det att ansökan om stöd TWD I gjorts och beviljats och efter det att sökanden av de tyska myndigheterna försäkrats om att stödet i fråga var rättsenligt. Det förhållandet att sektorkodexen publicerats tidigare i *Bulletin des Communautés* var enligt sökanden inte tillräckligt för att en skyldighet att inhämta kunskap om denna förelåg.

30 Intervenienten i mål T-486/93 bestrider inte att kommissionen kan beakta en av sökanden erhållen otillåten fördel i konkurrenshänseende, men anser att frågan i vilken mån kommissionen kan beakta effekten av att stöd TWD I upprätthålls inte är av vikt i fallet i fråga. Då det i beslut TWD III konstateras att stöd TWD III är

förenligt med den gemensamma marknaden, kan stödet inte bli föremål för ett förbud att verkställa det. Det suspensiva villkoret saknar alltså rättslig grund. I den mån det innebär en inskränkning av de berördas rättigheter, krävs ett bemyndigande med stöd av fördraget (domstolens dom av den 13 juli 1965, Lemmerz-Werke mot Höga myndigheten, 111/63, Rec. s. 835, 852), då kommissionen inte är behörig att tillämpa förfaranden som inte föreskrivs däri (se den ovan nämnda domen i målet British Aerospace och Rover mot kommissionen, punkt 14). Bestämmelserna i artikel 93.2 första stycket och i artikel 92.3 c i fördraget innebär att en medlemsstat skall upphäva eller ändra ett stöd som har konstaterats vara oförenligt med den gemensamma marknaden och inte att denna skall avhålla sig från att betala ut ett stöd som har konstaterats vara förenligt med den gemensamma marknaden.

- 31 För övrigt är den fördel som sökanden har erhållit genom stöd TWD I, förutsatt att denna fortfarande föreligger, endast följderna av sökandens rätt att bestrida återbetalningen av detta stöd och det samband som kommissionen anser föreligga mellan bidragen är oförenligt med de principer som gäller i en rättsstat, om sökanden skulle få rätt i det nationella förfarandet som sökanden har inlett. Då återbetalningen regleras av nationell rätt måste kommissionen acceptera följderna av detta och kan inte kringgå dessa genom att tillämpa ett förfarande som inte föreskrivs i fördraget. På sin höjd kan kommissionen väcka talan om fördragsbrott mot Förbundsrepubliken Tyskland.
- 32 Det framgår av beslut TWD III att kommissionen använder det suspensiva villkoret som sanktion i avsaknad av andra tvångsmedel för att verkställa beslut TWD I. Bruket av en sådan sanktion saknar rättslig grund. Det måste beaktas att sanktionerna påverkar enskildas rättsliga ställning på ett särskilt omfattande sätt och nödvändiggör därför att det föreligger en klar och otvetydig rättslig grund (domstolens dom av den 25 september 1984, Könecke, 117/83, Rec. s. 3291, punkterna 16 och 17).
- 33 Svaranden har gjort gällande att stöd TWD II och TWD III i sig var förenliga med den gemensamma marknaden men att alla faktorer som kan påverka effekten av dessa stöd måste beaktas och i synnerhet det faktum att sökanden fortfarande

förfogade över stöd TWD I, som i ett lagakraftvunnet beslut från 1986 förklarats vara oförenligt med den gemensamma marknaden (se domstolens dom av den 3 oktober 1991, Italien mot kommissionen, C-261/89, Rec. s. I-4437, punkt 20). Som tydligt framgår av beslut TWD II och TWD III är verkan av de nya stöden TWD II respektive TWD III, i kombination med det tidigare stödet TWD I som inte återbetalats, att sökanden erhåller en orimlig och oskälig fördel som allvarligt skadar det gemensamma intresset.

34 Beslut TWD II och TWD III har fattats med stöd av artikel 93.2 första stycket och artikel 92.3 c i fördraget. Stöd TWD II och TWD III är rättsstridiga enligt artikel 92.1 i fördraget, men kan anses förenliga med den gemensamma marknaden enligt artikel 93.2 c om stöd TWD I återbetalats. Ett sådant beslut är det minst ingripande för sökanden, då kommissionen, om den inte har behörighet att skjuta upp betalningen av det nya stödet, omedelbart måste förklara det nya stödet för helt oförenligt med den gemensamma marknaden.

35 I den ovan nämnda domen i målet British Aerospace och Rover mot kommissionen påtalas förvisso att kommissionen har möjlighet att anhängiggöra talan vid domstolen enligt artikel 93.2 andra stycket i fördraget men också, enligt punkt 10 i domskälen, att kommissionen har möjlighet att ändra stödet i fråga, vilket föreskrivs i första stycket i samma bestämmelse. Att ändra det nya stödet genom att skjuta upp utbetalningen till dess att den otillåtna fördelen i konkurrenshänseende som sökanden åtnjuter har försvunnit, var den mest lämpliga lösningen i detta fall.

36 Besluten TWD II och TWD III består inte av två fristående beslut av vilka ett fastställer att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden och det andra skjuter upp dess utbetalning. I de två fallen rör det sig om ett enda beslut i vilket det fastslås att stöd TWD II respektive TWD III är förenligt med den gemensamma marknaden och kan utbetalas endast om sökanden först återbetalar stöd TWD I, vilket syftar till att återskapa den ursprungliga situationen, i överensstämmelse med domstolens dom av den 21 mars 1990, Belgien mot kommissionen (C-142/87, Rec. s. I-959, punkt 66).

- 37 Det godkännande av stöd TWD II och TWD III som är förenat med villkor var varken ett tvångsmedel eller ett sätt att utöva ekonomisk påtryckning, inte heller var det en form av maktmissbruk. Den enda möjligheten att på ett effektivt sätt verkställa beslut TWD I, som har vunnit laga kraft, skulle ha varit att påbörja ett förfarande gällande traktatsbrott. Beslut TWD II och TWD III syftade endast till att hindra utbetalningen av de nya stöden som skulle snedvrیدا konkurrensen inom den gemensamma marknaden och som på grund av detta skulle vara otillåtna. Den eventuella förekomsten av berättigade förväntningar i enlighet med nationell rätt kan inte förplikta kommissionen att överträda fördragets bestämmelser genom att godkänna utbetalningen av nya stöd som — om stöd TWD I kvarstod — skulle snedvrیدا konkurrensen och vara oförenliga med den gemensamma marknaden.
- 38 För övrigt framgår det av domen meddelad av Verwaltungsgericht Köln av den 21 december 1989 att sökanden inte kan åberopa berättigade förväntningar vad gäller de stöd som beviljats av förbundsregeringen. Enligt tysk rätt uppstår under sådana omständigheter berättigade förväntningar endast om förmånstagaren först har förväntat sig något specifikt och därefter har handlat på grundval av dessa förväntningar, medan TWD i detta fall hade genomfört merparten av dess investeringar innan bolaget erhöi stöd TWD I. För övrigt är det omöjligt att det förelåg berättigade förväntningar om förmånstagaren kände till att beslutet var rättsstridigt eller var omedveten om detta på grund av grov oaktsamhet; enligt domen meddelad av Verwaltungsgericht Köln borde TWD ha haft kännedom om att stödet var otillåtet. Dessutom har de certifikat som har utfärdats av förbundsekonominministeriet dragits tillbaka inom den tidsfrist på ett år som föreskrivs i artikel 48 i VwVfG — en tidsfrist som inte kan ha börjat löpa före den 1 september 1986.
- 39 Vad gäller det stöd som erhållits från delstaten Bayern visste sökanden att delstaten Bayern var förpliktad att dra tillbaka stödet och sökanden kunde inte ha haft några berättigade förväntningar om att de bayerska myndigheterna skulle handla i strid med gemenskapsrätten och avstå från att begära återbetalning av stödet.
- 40 Svaranden har tillagt att tillämpningen av nationell rätt under inga omständigheter får leda till att det är praktiskt omöjligt att tillämpa beslut TWD I. I detta fall var de villkor uppfyllda som anges i de ovan nämnda domarna i målen Deutsche Milchkontor m. fl. (Rec. s. 2665 och 2666) och kommissionen mot Tyskland (punkt 17), vilket hade till följd att bestämmelserna i VwVfG inte kunde tillämpas. Vidare

framgår det av den ovan nämnda domen i målet kommissionen mot Tyskland, (punkt 14), att en ekonomisk aktör inte kan ha berättigade förväntningar vad gäller det beviljade stödet utan att förfarandet i enlighet med artikel 93.3 i fördraget har iakttagits.

- 41 Under alla omständigheter kan en nationell domstol inte fastställa att det föreligger berättigade förväntningar om att stöd som strider mot gemenskapsrätten kvarstår, utan att begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen (se den ovan nämnda domen i målet kommissionen mot Tyskland, punkt 16). Om domstolen emellertid vid ett förfarande gällande en begäran om förhandsavgörande, hade fastställt att sökanden rättmätigt hade anledning att förvänta sig att TWD I-stödet var rättsenligt även enligt gemenskapsrätten, skulle det förhållandet att utbetalningen av stöd TWD II och TWD III sköts upp, automatiskt ha saknat grund. Hursomhelst förhåller det sig i detta fall inte på det sättet.

Förstainstansrättens bedömning

- 42 De frågor som har uppkommit med anledning av dessa grunder bör behandlas i två etapper, nämligen för det första om kommissionen hade behörighet att anta artikel 2 i beslut TWD II och TWD III och för det andra om — som det påstås — det föreligger ett brott mot principen om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna.

— Kommissionens behörighet att anta artikel 2 i beslut TWD II och TWD III

- 43 Inledningsvis anmärker förstainstansrätten att det i artikel 1 i båda besluten fastställs att stöd TWD II respektive TWD III ”är förenliga med den gemensamma marknaden i den mening som avses i artikel 92 i EEG-fördraget”. Likväl är de tyska myndigheterna enligt artikel 2 i vart och ett av besluten ”förpliktade att

skjuta upp utbetalningen av det stöd till (TWD) som avses i artikel 1 till dess att de har drivit in det stöd, som avses i artikel 1 i beslutet (TWD I), som är oförenligt med den gemensamma marknaden”.

- 44 Sökandens och intervenientens argument gällande frågan om kommissionens behörighet grundar sig i huvudsak på det faktum att det i förutnämnda artikel 1 i de båda besluten fastställs att stöd TWD II respektive TWD III är förenliga med den gemensamma marknaden. Enligt sökanden och intervenienten har kommissionen inte behörighet att skjuta upp utbetalningen av de stöd som sålunda har förklarats vara förenliga med den gemensamma marknaden.
- 45 För att kunna bedöma dessa argument och för att bedöma om kommissionen var behörig att fatta de omtvistade besluten måste först beslutens innehåll och räckvidd definieras. Särskilt bör sambandet mellan ifrågavarande besluts grunder och slutsatser undersökas.
- 46 Förstainstansrätten erinrar om att de slutsatser en rättsakt innefattar skall tolkas med beaktande av de grunder som har lett till att akten antagits (se förstainstansrättens dom av den 10 mars 1992, SIV m. fl. mot kommissionen, T-68/89, T-77/89 och T-78/89, Rec. s. II-1403, punkt 320).
- 47 Vad gäller beslut TWD II noterar förstainstansrätten att kommissionen — efter att i slutet av del IV ha konstaterat att stöd TWD II ”alltså kan vara hänförligt till ett av de undantag vilka anges i artikel 92.3 c” i fördraget — fortsätter med att uttala följande i det första övervägandet i del V:

”När kommissionen avgör om ett av de undantag som anges i artikel 92.3 i fördraget är tillämpligt på ett stöd, skall den beakta alla de omständigheter

som kan påverka den effekt som stödet kan komma att ha på handeln inom gemenskapen.”

48 Därefter konstaterar kommissionen, efter att ha presenterat omständigheterna i fallet i fråga, att

”det stöd som på ett rättsstridigt sätt har beviljats och som (TWD) sedan 1986 nekar att återbetala och de ifrågavarande nya stöden avsedda för investeringar (dvs. stöd TWD II) skulle få den kumulerade verkan att detta företag erhöll en orimlig och oskälig fördel som förändrar handelsvillkoren på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset” (del V, sjunde övervägandet),

och vidare att

”Härav följer av detta att denna situation leder till att detta företag erhåller en oberättigad ekonomisk fördel som består till dess att det stöd som beviljats på ett rättsstridigt sätt faktiskt återbetalas.

Av denna anledning anser kommissionen att även om det stöd som avses i detta fall ... skall betraktas som förenligt med den gemensamma marknaden, skall utbetalningen av detta stöd skjutas upp i väntan på att det stöd som är oförenligt med den gemensamma marknaden, som avses i beslutet från år 1986, återbetalas ...

Å andra sidan förfogar inte kommissionen över något tvångsmedel för att verkställa eller påskynda sitt beslut från 1986, vilket leder till att det är desto mer nödvändigt att skjuta upp utbetalningen av det ifrågavarande stödet.

Det skall vidare påpekas att kommissionen i sitt meddelande enligt artikel 93.2 i fördraget redan har framhållit att konkurrensen snedvrids i dubbelt hänseende till följd av att (TWD) inte återbetalat det tidigare stödet som är oförenligt med den gemensamma marknaden. Varken den tyska regeringen eller företaget i fråga har dock framställt invändningar eller särskilda anmärkningar i detta avseende" (nionde till tolfte övervägandet).

49 Kommissionen drar följande slutsats

"(stödet TWD II) är förenligt med den gemensamma marknaden, men kan inte beviljas innan (TWD) återbetalar det rättsstridiga stöd som det erhöll mellan år 1981 och 1983 och som omfattas av kommissionens beslut 86/509/EEG" (trettonde övervägandet).

50 Grunderna till beslut TWD III är nästan identiska med grunderna till beslut TWD II (se i synnerhet det sista övervägandet i del III, liksom det första och det tionde till och med det fjortonde övervägandet i del IV i beslut TWD III).

51 Förstainstansrätten anser att beslut TWD II och TWD III, vart och ett läst i sin helhet, under dessa omständigheter skall tolkas så att kommissionen anser att det nya stödet TWD II och TWD III är oförenligt med den gemensamma marknaden så länge som det tidigare stödet TWD I inte har återbetalats. I skälen till de omstridda besluten uppger kommissionen också att den kumulerade verkan av det tidigare stödet TWD I och det nya stödet TWD II respektive TWD III är att villkoren för handeln ändras på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset. Betydelsen av besluten i fråga är alltså att de nya stöden TWD II och TWD III betraktade var för sig kan vara förenliga med den gemensamma marknaden, men att de inte kan godkännas i enlighet med artikel 92.3 c i fördraget utan att den kumulerade verkan av det tidigare stödet TWD I och de nya stöden TWD II och TWD III har avlägsnats.

- 52 Av detta följer att grunderna till de omstridda besluten inte kan tolkas så som sökanden och intervenienten hävdar, dvs. som en villkorslös förklaring av att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden (artikel 1), till vilken fogats ett otillåtet suspensivt villkor (artikel 2). Tvärtemot anser förstainstansrätten att det framgår av besluten i fråga att kommissionen inte hade fastställt att det nya stödet TWD II och TWD III var förenligt med den gemensamma marknaden — som kommissionen gör i artikel 1 — utan att uppställa villkoret i artikel 2. Syftet med artikel 2 i besluten i fråga är just att göra det möjligt att framställa förklaringen i artikel 1 — att stödet är förenligt med den gemensamma marknaden.
- 53 Under dessa omständigheter skall för det andra prövas om kommissionen var behörig att i enlighet med artikel 92.3 c i fördraget fatta de beslut som omfattade villkoren för beviljande av stödet.
- 54 Förstainstansrätten anmärker att enligt artikel 92.1 i fördraget är alla former av statligt stöd som omnämns i bestämmelsen oförenliga med den gemensamma marknaden, med förbehåll för de undantag som föreskrivs i artikel 92.2 och 92.3. Enligt artikel 93.2 första stycket skall kommissionen, om den finner att ett statligt stöd inte är förenligt med artikel 92 — efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig — besluta om att staten i fråga skall upphäva eller ändra detta stöd inom den tidsfrist som kommissionen fastställer.
- 55 Förstainstansrätten anser att kommissionens behörighet att besluta att ett stöd skall "ändras" nödvändigtvis innebär att ett sådant kommissionsbeslut som godkänner ett stöd enligt artikel 92.3 c i fördraget kan vara förenat med vissa villkor som syftar till att säkra att det stöd som godkänts inte ändrar handelns villkor på ett sätt som är i strid med det gemensamma intresset.
- 56 Då kommissionen prövar om ett statligt stöd är förenligt med den gemensamma marknaden skall den dessutom, såsom domstolen har fastställt i den ovan nämnda domen i målet Italien mot kommissionen (punkt 20), beakta alla relevanta faktorer, däri inbegripet, i förekommande fall, de sakförhållanden som redan bedömts i ett

tidigare beslut, liksom de skyldigheter som enligt detta föregående beslut åläggs en medlemsstat. Av detta följer att kommissionen var behörig att beakta dels den eventuella samlade verkan av det tidigare stödet TWD I och de nya stöden TWD II och TWD III och dels det förhållandet att stöd TWD I som i beslut TWD I förklarats otillåtet inte hade återbetalats.

- 57 Det kvarstår ännu att pröva om kommissionen, såsom sökanden och intervenienten har gjort gällande, har följt ett förfarande som inte föreskrivs i fördraget och om de enda möjligheterna att föra talan som kommissionen haft med hänsyn till omständigheterna i fallet i fråga, var förfarandet gällande fördragsbrott i enlighet med artikel 169 eller artikel 93.2 andra stycket i fördraget.
- 58 I detta avseende konstaterar förstainstansrätten att till skillnad från den situation som var föremål för prövning i den ovan nämnda domen i målet British Aerospace och Rover mot kommissionen, har kommissionen i förevarande fall innan de omstridda besluten fattades på ett korrekt sätt följt förfarandet avseende formell underrättelse i enlighet med artikel 93.2 första stycket i fördraget.
- 59 Förstainstansrätten uppger vidare att syftet med det förfarande angående fördragsbrott som föreskrivs i fördraget och syftet med artikel 2 i besluten i fråga inte är desamma. I förevarande fall skulle syftet med ett förfarande avseende fördragsbrott vara att fastslå att det föreligger ett brott mot fördraget på grund av att beslut TWD I inte efterkommit. Såsom kommissionen emellertid mycket riktigt har påpekat, rörde beslut TWD II och TWD III de villkor under vilka det nya stödet, som TWD på intet sätt var förpliktat att söka, kunde beviljas TWD. I detta sammanhang är syftet med artikel 2 i besluten i fråga inte att fastställa att en överträdelse av beslut TWD I föreligger, utan att förhindra att det nya stödet utbetalas, vilket skulle snedvrída konkurrensen på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset.
- 60 Av detta följer att kommissionen inte har följt ett förfarande som inte föreskrivs i fördraget och att förfarandet avseende fördragsbrott inte var den enda möjligheten att föra talan som kommissionen hade i förevarande fall.

61 Vad gäller sökandens och intervenientens argument om att kommissionen gjort sig skyldig till maktmissbruk med hänsyn till i synnerhet det förhållandet att kommissionen i de omstridda besluten har bekräftat att den "inte förfogar över något tvångsmedel för att verkställa eller påskynda sitt beslut från år 1986, vilket gör det desto mer nödvändigt att skjuta upp utbetalningen av ifrågavarande stöd" (se punkt 26 ovan), framgår det av fast rättspraxis att begreppet maktmissbruk har en specifik innebörd och avser det förhållandet att en administrativ myndighet har använt sin behörighet för ett annat syfte än det för vilket myndigheten erhållit behörigheten. Ett beslut kan anses vara behäftat med maktmissbruk först sedan det enligt objektiva, relevanta och överensstämmande omständigheter framgår att beslutet fattats med ett annat syfte än vad som angivits (se t. ex. domstolens dom av den 13 november 1990, Fedesa m. fl., C-331/88, Rec. s. I-4023 och förstainstansrättens dom av den 2 februari 1995, Frederiksen mot parlamentet, T-106/92, REGP s. I-A-29).

62 Förstainstansrätten har redan fastställt att syftet med artikel 2 i besluten i fråga är att säkra att konkurrensen inom den gemensamma marknaden inte snedvrids genom att de nya stöden TWD II och TWD III utbetalas innan det tidigare stödet TWD I har återbetalats (se punkt 59 ovan). Av detta följer att de omstridda besluten inte har fattats i syfte att uppnå andra ändamål än de som angivits och är följaktligen inte behäftade med maktmissbruk (se även punkt 64—68 nedan).

63 Med hänsyn till vad som anförts ovan fastslår förstainstansrätten att kommissionen var behörig att anta artikel 2 i besluten i fråga.

— Det påstådda brottet mot principen om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna

64 Med denna grund — enligt vilken bestämmelserna i artikel 2 i ifrågavarande beslut, som skjuter upp utbetalningen av stöd TWD II respektive TWD III till dess att stöd TWD I har återbetalats, utgör ett "oberättigat intrång" i den nationella rättsordningen — åsyftas i huvudsak att ge kommissionen ansvaret för att ha brutit mot

principen om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna i det att kommissionen dels inte haft kännedom om att det förelåg en rättegång inför en nationell domstol avseende samma fråga och dels har brutit mot principen om skydd för berättigade förväntningar — såsom den definieras i den nationella förvaltningsrätten i fråga — vilket åberopats i samma tvist.

- 65 Det är därför lämpligt att pröva om huruvida en rättegång inför en nationell domstol, i vilken motsvarande frågor avseende nationell rätt behandlas, kan påverka huruvida beslut TWD II och TWD III är rättsenliga.
- 66 I detta avseende anser förstainstansrätten till att börja med att kommissionens behörighet att anta artikel 2 i de omstridda besluten inte kan ifrågasättas endast på grund av att det föreligger en tvist vid en nationell domstol. Frågan huruvida beslut TWD II och TWD III är rättsenliga kan inte vara beroende av frågor avseende nationell tysk rätt, så som frågan om tyska myndigheter har iakttagit artikel 48 i VwVfG. Vidare kan inte förekomsten av en tvist vid en nationell domstol påverka kommissionens behörighet att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att konkurrensen inom gemenskapen inte snedvrids.
- 67 Som förstainstansrätten redan har fastslagit (se punkt 59—62 ovan) är ändamålet med artikel 2 i nämnda beslut att säkerställa att konkurrensen inom den gemensamma marknaden inte snedvrids på grund av den kumulerade verkan av ifrågavarande stöd och inte att hindra sökanden att utnyttja sina rättigheter inom ramen för den nationella rättsordningen. Att acceptera sökandens teori skulle vara samma sak som att säga att kommissionen var skyldig att åsidosätta fördraget genom att tillåta det nya stödet, vilket skulle kunna förstärka det förhållandet att konkurrensen snedvrids på grund av att det tidigare otillåtna stödet inte har återbetalats.
- 68 Dessutom hindrar inte ifrågavarande beslut att sökanden fullföljer den tvist som är anhängig vid den nationella domstolen, vilket sökanden också har gjort i föreliggande fall. För övrigt anser förstainstansrätten att sökanden inte kan klaga över att ha blivit utsatt för en ”påtryckning”, då det är sökanden som av egen fri vilja har

ansökt om de nya stöden TWD II och TWD III, samtidigt som sökanden fortsatt att åtnjuta den fördel i konkurrenshänseende som erhållits genom det stöd som förklarats vara rättsstridigt i beslut TWD I.

69 Förstainstansrätten påpekar att bestämmelser i nationell rätt enligt fast rättspraxis under alla omständigheter inte kan tillämpas på ett sådant sätt att den återbetalning som krävs i enlighet med gemenskapsrätten blir praktiskt taget omöjlig (se domstolens dom i ovan nämnda målet Deutsche Milchkontor m. fl., punkt 22, och ovan nämnda målet kommissionen mot Tyskland, punkt 12). I detta avseende har domstolen också fastställt, att med beaktande av att de bestämmelser i artikel 93 i fördraget, enligt vilka kommissionen utövar kontrollen av det statliga stödet, är tvingande, kan i princip de företag som är mottagare av ett stöd ha berättigade förväntningar avseende det förhållandet att stödet är rättsenligt endast om detta har beviljats med iakttagande av det förfarande som föreskrivs i nämnda artikel. I ett sådant fall är det endast under extraordinära omständigheter som mottagaren av ett rättsstridigt stöd med laga stöd kan åberopa berättigade förväntningar. Det åligger då den nationella domstolen vid vilken en talan eventuellt är anhängiggjord att — i förekommande fall efter att ha begärt ett förhandsavgörande från domstolen — bedöma omständigheterna i fråga (se den ovan nämnda domen i målet kommissionen mot Tyskland, punkt 12—16).

70 Det är i detta fall emellertid ostridigt att stöd TWD I inte har beviljats under iakttagande av det förfarande som föreskrivs i artikel 93.3 i fördraget. Av detta följer i enlighet med den ovan nämnda domen i målet kommissionen mot Tyskland (punkt 16), att det är endast under extraordinära omständigheter som det kan medges att sökanden har haft de berättigade förväntningar såsom sökanden hävdar inför den nationella domstolen. Det är också ostridigt att den nationella domstolen inte har begärt ett förhandsavgörande enligt artikel 177 i fördraget för att få klarlagt om sådana extraordinära omständigheter enligt gemenskapsrätten föreligger i förevarande fall.

71 Förstainstansrätten anser att gemenskapernas rättsordning under dessa omständigheter inte förpliktar kommissionen att invänta den nationella tvistens utgång i vilken för övrigt sökandens påstådda berättigade förväntningar ännu inte har fastställs

efter mer än åtta års förfarande — innan artikel 2 i besluten ifråga antas. Att tolka artiklarna 92 och 93 i fördraget på något annat sätt skulle frånta dessa deras ändamålsenliga verkan.

- 72 Vidare kan erinras om att den rättegång inför den nationella domstolen som åberopas av sökanden inte gäller stöd TWD I som beviljats av de bayerska myndigheterna. I detta avseende skall det understrykas att de bayerska myndigheterna enligt vad sökanden uppgivit, vilket varken har bestritts av intervenienten eller svaranden, har låtit den tidsfrist på ett år som föreskrivs i artikel 48 i VwVfG passera utan att vidta någon åtgärd för att driva in stödet i fråga. Vidare har sökanden under förhandlingen hävdat att de bayerska myndigheterna inte vill driva in stödet i fråga och att de inte har velat fatta det beslut som är nödvändigt för återbetalningen.
- 73 Under dessa omständigheter anser förstainstansrätten i vart fall att sökanden inte med fog kan hävda att det förelegat berättigade förväntningar enligt gemenskapsrätten grundat på det förhållandet att de bayerska myndigheterna inte har krävt återbetalning av stöd TWD I inom den tidsfrist som föreskrivs i den nationella rätten. Som domstolen har fastslagit i den ovan nämnda domen i målet kommissionen mot Tyskland (punkt 19), skall en bestämmelse som föreskriver en tidsfrist för att upphäva ett positivt förvaltningsbeslut tillämpas på ett sätt som inte gör det praktiskt taget omöjligt att verkställa den återbetalning som krävs i enlighet med gemenskapsrätten och att fullt ut beakta gemenskapens intressen.
- 74 Av vad som anförts ovan följer att de grunder som bygger på att kommissionen har saknat behörighet att anta de omstridda besluten och det påstådda brottet mot principen om behörighetsfördelningen mellan gemenskapen och medlemsstaterna inte kan godtas.

De grunder enligt vilka sökanden inte erhållit någon fördel i konkurrenshänseende på grund av stöd TWD I

Sammanfattning av parternas argument

- 75 Sökanden gör gällande att bolaget för närvarande inte åtnjuter någon fördel i konkurrenshänseende på grund av stöd TWD I, då medlen har förbrukats och lånen har återbetalats. För övrigt har kommissionen inte beräknat den fördel i konkurrenshänseende som kommissionen hävdar föreligger och det är inte möjligt att kontrollera påståendet i beslut TWD II, enligt vilket stöd TWD I och TWD II sammanräknat innebär en bidragsekvivalent på 29 procent.
- 76 I mål T-486/93 har sökanden med stöd av intervenienten tillagt att kommissionen har övervärderat den fördel i konkurrenshänseende som företaget har på grund av stöd TWD I, då sökanden har inrättat en reserv på 6,12 miljoner DM ökad med årliga räntor i väntan på utgången av det nationella förfarandet. Stöd TWD I påverkar därför inte gemenskapens intresse på ett negativt sätt.
- 77 Svaranden har påpekat att det ankommer på kommissionen att uttala sig om huruvida stödet är förenligt med den gemensamma marknaden på grundval av uppgifter gällande gemenskapen i dess helhet (domstolens dom av den 17 september 1980, Philip Morris mot kommissionen, 730/79, Rec. s. 2671, och av den 24 februari 1987, Deufil mot kommissionen, 310/85, Rec. s. 901), och med beaktande av alla relevanta faktorer. Svarandens beslut är inte behäftat med något bedömningsfel.
- 78 Då kommissionen fattade de omtvistade besluten ansåg den att det var nödvändigt att beakta alla de omständigheter som kunde ha inflytande över verkan av stöd TWD II och TWD III, i synnerhet det förhållandet att sökanden fortfarande förfogade över stöd TWD I. Den kumulerade verkan av de två stödprogrammen snedvred, enligt kommissionen, konkurrensen och skadade det gemensamma intresset

på ett allvarligt sätt, särskilt på marknaden för polyamidtråd som redan präglades av en stark konkurrens, en stagnerande efterfrågan, kapitalintensiva investeringar och begränsade vinstmarginaler.

- 79 Den överkapacitet som sökandens företag har, kan enligt kommissionens uppfattning endast ha uppkommit som en följd av det rättsstridiga stödet TWD I. Om sökanden kunde behålla stöd TWD I och samtidigt erhålla stöd TWD II och TWD III för att undanröja den överkapacitet som uppkommit till följd av ett rättsstridigt stöd, skulle sökanden på samma gång erhålla bidrag som skapade och bidrag som undanröjde överkapaciteten, och skulle på detta sätt kompenseras dubbelt för sitt tidigare uppträdande, vilket skulle strida mot gemenskapsrätten.
- 80 Enligt kommissionens beräkningar så som de slutligen preciserats i kommissionens skrivelse av den 14 december 1994 som svar på förstainstansrättens frågor borde sökanden återbetala stödet på 6,12 miljoner DM till den tyska förbundsregeringen samt en ränta på 6 procent (3,67 miljoner DM den 31 december 1993). Vad gäller det lån som beviljats av delstaten Bayern, ligger inte fördelen i det belopp som lånats ut och som återbetalats, utan i de förmånliga räntorna, dvs. skillnaden mellan den räntesats på 5 procent som tillämpats och marknadsräntan, liksom i amorteringsfriheten på två år. På grundval av en marknadsränta på 7,5 procent för referens uppgick denna förmån till ett belopp om 1,44 miljoner DM den 31 december 1993. Av detta följer att det totala beloppet att återbetala för stöd TWD I uppgår till 11,2 miljoner DM.
- 81 Svaranden har i mål T-486/93 tillagt att även om sökanden i sin balansräkning har gjort en avsättning (och inte en "reserv") på 6,12 miljoner DM för återbetalningen av investeringsstödet, kvarstår detta belopp indirekt till sökandens förfogande och kan behållas beroende på utgången av förfarandet gällande återbetalning. Dessutom har en sådan avsättning finansiella återverkningar för sökanden eftersom det minskar bolagets skattebörd. För övrigt täcker inte ifrågavarande avsättning de fördelar som uppstår på grund av förmånliga räntor på de lån som beviljats av de bayriska myndigheterna.

Förstainstansrättens bedömning

- 82 Förstainstansrätten anmärker att artikel 92.3 i fördraget enligt fast rättspraxis ger kommissionen ett utrymme för skönsmässig bedömning vars tillämpning innebär att komplicerade ekonomiska och sociala bedömningar skall utföras i ett gemenskapssammanhang (se den ovan nämnda domen i målet Deufil mot kommissionen, punkt 18). Det åligger följaktligen förstainstansrätten att begränsa prövningen av en sådan bedömning till en kontroll av att förfarandets regler har iakttagits, att motiveringen är tillräcklig, att sakförhållandena är materiellt riktiga och att det inte föreligger något uppenbart bedömningsfel eller behörighetsmissbruk.
- 83 I detta avseende anser förstainstansrätten att sökanden inte har visat att kommissionen uppenbarligen har överskridit gränserna för sitt utrymme för skönsmässig bedömning genom att i de omstridda besluten konstatera att sökanden åtnjuter en fördel i konkurrenshänseende till följd av att stöd TWD I inte återbetalats och att stöd TWD II respektive TWD III i kombination med stöd TWD I snedvrider konkurrensen på ett sätt som är i strid med gemenskapens intressen. Det är ostridigt att sökanden varken har återbetalat investeringsstödet på 6,12 miljoner DM som beviljats av den tyska regeringen eller de räntor som löper sedan detta belopp ställdes till sökandens förfogande. För övrigt är inte det förhållandet att de lån som beviljats av delstaten Bayern har återbetalats i sig tillräckligt för att förhindra att konkurrensen snedvrids, då sökanden inte har ersatt den ränteförmån som var förbunden med lånen. Sökanden fortsätter därför att dra nytta av den otillåtna fördel i konkurrenshänseende som följer av stöd TWD I, som enligt kommissionen uppgår till mer än 11 miljoner DM. För övrigt har sökanden inte redogjort för några omständigheter som visar att kommissionens beräkningar i sin slutliga form i skrivelsen av den 14 december 1994 var inkorrekta.
- 84 Vad gäller sökandens argument — som uteslutande har åberopats i mål T-486/93 — att bolaget i sin balansräkning hade skapat en reserv på 6,12 miljoner DM samt räntor, påpekar förstainstansrätten för det första att sökanden inte gjort några invändningar mot kommissionens påstående om att sökanden inte hade skapat en reserv i sin balansräkning utan en avsättning i väntan på utgången av det nationella förfarandet. Enligt förstainstansrätten är en sådan avsättning inte detsamma som en återbetalning av stödet i fråga. För det andra anser förstainstansrätten att sökanden inte har lagt fram bevisning som visar att avsättningen i fråga leder till att sökanden

fråntas den otillåtna fördel i konkurrenshänseende som följer av stöd TWD I. För det tredje omfattar inte denna avsättning de fördelar som uppkommer som en följd av de förmånliga räntorna på de lån som beviljats av de bayerska myndigheterna.

- 85 Av detta följer att sökanden inte har visat att kommissionen begått ett uppenbart bedömningsfel och att de grunder enligt vilka det inte föreligger någon fördel i konkurrenshänseende på grund av stöd TWD I därför inte kan godtas.

De grunder enligt vilka det föreligger brott mot proportionalitetsprincipen

Sammanfattning av parternas argument

- 86 Sökanden har i sin replik i mål T-244/93 gjort gällande att kommissionen har brutit mot proportionalitetsprincipen genom att underställa utbetalningen av hela stöd TWD II villkoret att stöd TWD I återbetalas. Kommissionen kunde ha uppnått samma resultat och samtidigt i mindre grad ha kränkt sökandens rättigheter genom att godkänna utbetalningen av stöd TWD II minskat med det belopp som stöd TWD I uppgår till.
- 87 I ansökan i mål T-486/93 har sökanden gjort gällande att även om kommissionen verkligen var behörig att använda "tvångsmedel" hade denna uttömt möjligheterna till detta genom beslut TWD II, innan beslut TWD III fattades. För att proportionalitetsprincipen skall iakttas måste kommissionen åtminstone addera stöd TWD II och TWD III och subtrahera denna summa med hela det belopp till vilket stöd TWD I uppgår och godkänna utbetalningen av skillnaden.

- 88 Sökanden har föreslagit att följande beräkningsmetod används för att uppnå detta resultat: från det belopp som det bidrag uppgår till som behandlas i beslut TWD II och kapitalbeloppet för vardera lånen som behandlas i beslut TWD II och TWD III, subtraheras en proportionerlig del, beräknad i förhållande till ovannämnda belopp, av det belopp av stöd TWD I uppgår till som skall återbetalas. De belopp som så erhållits (mer än 21 miljoner DM av mer än 30 miljoner DM som godkändes genom besluten TWD III och TWD III) kan på ett rättsenligt sätt betalas ut i form av stöd. För övrigt måste det beaktas att sökanden, som inte hade erhållit stöd TWD III då det inte betalats ut, var tvungen att utverka finansieringen av ifrågasvarande investeringar på den fria marknaden, vilket har orsakat sökanden vissa förluster.
- 89 I sin replik i mål T-486/93 har sökanden gjort gällande att för att beräkna värdet av det stöd som utgjordes av lån till förmånliga villkor, skulle svaranden ha grundat sig på en referensränta på 7,5 procent som användes av förbundsregeringen vid tidpunkten i fråga och inte på en räntefot på 9,5 procent.
- 90 I sin duplik i mål T-244/93 har svaranden framkastat tvivel om att proportionalitetsprincipen är tillämplig på ett beslut som inte omfattar någon sanktion. Beslut TWD II innebär endast att det nya stödet, till vilket sökanden inte har någon rätt, endast kan betalas ut till bolaget när detta inte längre innebär att konkurrensen snedvrids. Då det belopp till vilket stöd TWD I uppgick och som skulle återbetalas, under alla omständigheter översteg det belopp till vilket stöd TWD II uppgick, utgjorde detta uppenbarligen inte något brott mot proportionalitetsprincipen. Värdet på stöd TWD I utgjorde nämligen 11,2 miljoner DM medan värdet på stöd TWD II utgjorde 5,77 miljoner DM den 31 december 1993 (bilaga I till kommissionens skrivelse av den 14 december 1994).
- 91 I sitt svaromål i mål T-486/93 har svaranden gjort gällande att sökandens beräkningar avsedda att visa att brott mot proportionalitetsprincipen förelåg (se punkt 88 ovan), är felaktiga, därför att sökanden adderade investeringsstödet och de totala belopp som lånen uppgick till medan det är investeringsstödet och den ränteförmån i förhållande till lånen som beviljats som sökanden borde ha beaktat. Även

sökandens förlustberäkning är felaktig då sökanden inte har beaktat den aktuella fördelen i konkurrenshänseende som följer av att stöd TWD I inte har återbetalats.

92 I sin duplik i mål T-486/93 har svaranden gått med på att — så som sökanden har hävdad — en räntefot på 7,5 procent skall användas som beräkningsgrund, men att då denna räntefot även gäller TWD II-och TWD III-lånen, förblir förhållandet mellan TWD I-bidragen och de bidrag som skjutits upp praktiskt taget detsamma. Den 31 december 1993 utgjorde den finansiella fördelen till följd av stöd TWD I cirka 11,2 miljoner DM och för stöd TWD II och TWD III cirka 6,1 miljoner DM, dvs. 5,77 miljoner för stöd TWD II och 0,348 miljoner för stöd TWD III (se kommissionens skrivelse av den 14 december 1994). Den fördel i konkurrenshänseende som erhållits genom stöd TWD I överstiger i själva verket det motsvarande bidraget om sådana omständigheter som positiva skattemässiga återverkningar, ökningen av disponibla likvida medel, de materiella fördelar som följer av stödet, de mellanliggande investeringarna, möjligheten att erhålla tilläggs kredit eller ränta på den avsättning som gjorts av sökanden beaktas.

93 Slutligen har kommissionen hela tiden vidgått att det kan uppkomma en situation då värdet på det stöd som nekas överstiger den otillåtna fördel i konkurrenshänseende som sökanden åtnjuter, men detta är ännu inte aktuellt i ifrågavarande fall. Följaktligen uppkommer inte frågan om kommissionen har brutit mot proportionalitetsprincipen.

Förstainstansrättens bedömning

94 I mål T-244/93 har sökanden varken utvecklat eller angivit beräkningar till stöd för argumentationen, som framförts i repliken och enligt vilken kommissionen borde ha godkänt utbetalningen av stöd TWD II med avdrag för stöd TWD I. Förstainstansrätten fastslår därför att sökanden i detta mål inte har åberopat några omständigheter som visar att beslut TWD II innebär ett brott mot proportionalitetsprincipen.

- 95 Vad gäller mål T-486/93 fastslår förstainstansrätten att de beräkningar på vilka sökanden grundar sina argument (punkt 88 ovan) är felaktiga. Som kommissionen med rätta har gjort gällande måste man nämligen, för att komma fram till värdet som stödet i fråga utgör, addera investeringsstödet och ränteförmånen medan sökanden i sina beräkningar har adderat investeringsstödet och det totala beloppet till vilket lånen uppgick. Sökanden beaktar vid beräkningarna av den förlust som denna påstår sig ha orsakats inte heller att sökanden har fortsatt att åtnjuta den otillåtna fördel i konkurrenshänseende som följer av stöd TWD I.
- 96 Av detta följer att de beräkningar som sökanden framlagt inte på något sätt visar att det belopp till vilket stöd TWD II och TWD III uppgår, överstiger stöd TWD I. Tvärtom har sökandens advokater under förhandlingen inte bestritt att värdet på stödet, som omfattades av beslut TWD II och TWD III, var lägre än värdet på den otillåtna fördel i konkurrenshänseende som följde av stöd TWD I, vid det tillfälle då de förra besluten fattades. Enligt de beräkningar som kommissionen har lagt fram, vilka sökanden inte har vederlagt, överstiger för övrigt värdet på den otillåtna fördel i konkurrenshänseende som följer av stöd TWD I klart värdet på stöd TWD II och TWD III, även om en referensränta på 7,5 procent tillämpas.
- 97 Då sökanden inte har visat att den förutsättning på vilken denna grundar sin argumentation är välgrundad, dvs. att summan av stöd TWD II och TWD II överstiger värdet på stöd TWD I, följer att de grunder enligt vilka det föreligger ett brott mot proportionalitetsprincipen under alla omständigheter inte kan godtas.

De grunder som rör huruvida stöd TWD I är tillåtet

Sammanfattning av parternas argument

- 98 Sökanden har i sin replik i mål T-244/93 och i sin ansökan i mål T-486/93 gjort gällande att en del av stöd TWD I uppfyllde de materiella villkoren för att anses som

förenliga med den gemensamma marknaden, åtminstone vad gäller det förhållandet att textureringen förnyades, färgeriet moderniserades och att stickmaskiner förvärvades. Om stöd TWD II avsett för tillverkning av tråd och stickning i dess helhet är tillåtet, borde detta även vara fallet vad gäller liknande verksamhet som subventioneras genom stöd TWD I. För övrigt medförde inte det förhållandet att textureringen förnyades, färgeriet moderniserades och att stickmaskiner förvärvades någon produktionsökning.

- 99 För övrigt har kommissionen godkänt stöd som beviljades 1988 för investeringar av samma beskaffenhet mellan 1985 och 1987. Sökanden anser sig ha framfört bevisning för detta genom att bifoga en skrivelse från förbundsekonominministeriet ekonomi av den 7 april 1988 vilken refererar till ett telefonsamtal med en tjänsteman vid kommissionen. Följaktligen har kommissionen 1988 beslutat att stöd som enligt sökanden var identiska med TWD I var hänförliga till textilsektorn och inte till fibersektorn.
- 100 Sätillvida som stöd TWD I rent formellt är rättsstridigt på grund av att någon anmälan inte företagits, utgör försöket att driva in en återbetalning ett behörighetsmissbruk, då kommissionen aldrig tidigare har krävt att ett stöd återbetalas under sådana omständigheter.
- 101 Då artikel 184 i EEG-fördraget enligt sökanden är analogt tillämplig anser denna sig vara berättigad att vid förfarandets nuvarande stadium åberopa att beslut TWD I är rättsstridigt (se i synnerhet domstolens dom av den 6 mars 1979, Simmenthal mot kommissionen, 92/78, Rec. s. 777). Sökanden har gjort gällande att även om bolaget hade kunnat bestrida beslut TWD I direkt, framgick det inte vilken reell ekonomisk betydelse detta beslut hade förrän efter det att sökanden fick kännedom om beslut TWD II.

102 Svaranden har gjort gällande att beslut TWD I har varit exigibelt sedan den 1 november 1986, då den besvärfrist om vilken föreskrivs i artikel 173 i fördraget löpte ut. Då sökanden inte har väckt talan mot beslut TWD I inom den föreskrivna tidsfristen saknar dess argument relevans och kan inte prövas. I andra hand hävdar svaranden att stöd TWD I var rättsstridigt inte bara formellt sett utan även materiellt sett. TWD I-investeringarna ökade nämligen sökandens produktionskapacitet vad gäller tråd, i strid med sektorkodexen, medan TWD II-och TWD III-investeringarna gällde ytterligare avsättningsmöjligheter för tråd.

Förstainstansrättens bedömning

103 Förstainstansrätten erinrar om att domstolen i ovannämnda dom av den 9 mars 1994, TWD Textilwerke Deggendorf, fastställt att sökanden inte kan åberopa det förhållandet att beslut TWD I är rättsstridigt vid den nationella domstolen, då sökanden inte har väckt talan mot detta beslut med stöd av artikel 173 andra stycket i fördraget inom den tidsfrist som föreskrivs (se punkt 11 ovan). Förstainstansrätten anser att så även är fallet i detta mål. En fysisk eller juridisk person som hade kunnat väcka talan i enlighet med artikel 173 andra stycket, men som inte gjort detta inom den föreskrivna tidsfristen, kan inte åberopa rättstridighet i enlighet med artikel 184 i fördraget (se den ovan nämnda domen i målet Simmenthal mot kommissionen, punkt 39).

104 Av detta följer att de grunder som hänför sig till huruvida stöd TWD I är tillåtet under alla omständigheter inte kan godtas.

- 105 Av det ovan anförda följer att talan i sin helhet skall ogillas i de förenade målen utan att det är nödvändigt att i mål T-244/93 bedöma huruvida de grunder som för första gången åberopats i repliken kan tas upp till prövning.

Rättegångskostnader

- 106 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna om så har yrkats. Då sökanden är den tappande parten skall denna förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Enligt artikel 87.4 i rättegångsreglerna skall intervenienten bära sina egna rättegångskostnader

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

- 1) Talan i de förenade målen ogillas.
- 2) Sökanden förpliktas att bära sina och ersätta svarandens rättegångskostnader.

3) **Intervenienten bär sina rättegångskostnader.**

Biancarelli

Schintgen

Briët

García-Valdecasas

Bellamy

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 13 september 1995.

H. Jung

J. Biancarelli

Justitiesekreterare

Ordförande